Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sentententiarum libri quattuor

Petrus <Paris, Bischof>

[Basel], 29. Nov. 1489

Determinatio Parisius facta [...] super quibusdam superstitionibus noviter exortis

urn:nbn:de:bsz:31-304163

Visual Library

Primo q̧ ſacramenta legalia nō iuſtificabāt eti
am ſi fide ⁊ deuotione fierent. diſtin. j. ca. Non
igit̄.

Scd̄o q̧ hō ſine medio videbat deum añ pctm̄.
eadem di. c. Triplici.

Tertio q̧ circūciſio non cōferebat grām ad bñ
opandum nec ꝟtutes ad augmentū: ſ; ſolum ad
peccata dimittenda valebat. eadem di. c. Duo
igit̄.

Quarto q̧ puuli añ octauū diez morientes incir
cūciſi pibant ⁊ q̧ cā neceſſitatis poterant añ cir
cūcidi. eadem di. c. Si ꝟo.

Quinto q̧ q̄dam ſacramenta noue legis inſtitu
ta ſunt in remediū tm̄. vt mr̄imonium. di. ij. c. j.
Jam ad ſacramenta.

Sexto q̧ baptizati baptiſmo Johis nō ponen-
tes ſpem in illo. non erant baptizandi baptiſmo
xp̄i. di. ij. c. vlti. Hic conſiderandū. vl̄ aliter ba-
ptiſmus Johis cū impoſitiōe manuū equipol-
lebat baptiſmo xp̄i. ita q̧ baptiſzat⁹ baptiſmo
Johānis nō erat baptizandus.

Septimo q̧ deus potuit dare potētiaz creature
creandi ⁊ interius ab'uendi. i. pctā dimittendi.
di. v. c. vlti. Hic querit̄ q̄ ſit. Uel ſic q̧ deus po
terat dare ptātem alijs baptizandi interi⁹. et q̧
creatura potuerit ſuſcipe ⁊ ſiſr q̧ de⁹ pōt ptātez
creandi creature cōicare ⁊ creare p creaturā tā-
q̄; p miniſtrum. di. v.

Octauo q̧ ſciſmatici. degd̄ati. p̄ciſi ab eccl̄a. he
retici. excōicati non hn̄t ptātez ɔſecrandi corp⁹
xp̄i. di. xiij. c. Illi ꝟo.

Nono q̧ brutū nō ſumit vez corpus xp̄i ⁊ ſi vi
deatur. di. xiij. c. Illud etiam ſane.

Decimo q̧ ſcia diſcernendi vt notat habitū ſcie
ſit clauis. di. xix. c. j.

Undecimo q̧ ep̄i ſimoniaci degradati non pn̄t
ɔferre ordines. di. xxv. c. de ſimoniacis.

Duodecimo q̧ ſecūdus maritus alicui⁹ mulie-
ris incognite carnaliter a p̄mo ſit bigamus p co
gnitionem illius: ⁊ phibetur ab ordinibus. di.
xxvij. c. vltimo.

Decimotertio q̧ cognoſcens ſororem vxoris ſue
nō tenet̄ vxori petenti debitum reddere. diſtin.
xxiiij. c. de his.

Decimoq̄rto q̧ ille q̄ vxore viuente duxit aliaz
in aliena patria q̄ rediens ad ɔſciam vult eā di-
mittere ⁊ nō pōt. ſi cogitur ab eccl̄a remanere et
debitū reddere q; ſibi non credit̄. dicit mgr̄ q̧ i
cipit excuſari p obedientiam ⁊ timorē. ⁊ tenetur
reddere debitum ſi petatur. di. xxxviij. c. vlti.

Decimoq̄nto q̧ peccata de eta nō pateſiāt a'ijs
in iudicio. di. xliij. c. Hic querit̄ vtrū electis.

Determinatio Pariſius facta p almā faculta-
tem theologicā. Anno dñi. M ccc. xviij. ſup
q̄buſdam ſupſtitionibus nouiter exortis.

Niuerſis ortho

V

do xe fidei zelatoribus Cancellarius
eccleſie Pariſienſis ⁊ facultas theo-
logie in alma vniuerſitate Pariſieñ. matre gra-
cum integro diuini cultus honore ſpem habere
in dño. ac in vanitates ⁊ inſanias falſas non re-
ſpicere. Ex antiq̄s latebris emergens nouiter er
rorū feda colluuio recogitare cōmonuit: q̧ ple-
rūq; veritas catholica apud ſtudioſos in ſacris
lr̄is apertiſſima eſt. q̄ ceteros latet. nimirū cum
ſ; pprium habeat oīs ars manifeſtam eſſe exer-
citatis i ea. ſic vt ex eis ɔſurgat illa maria. Cui
libet in ſua arte perito credendū eſt. Hinc eſt ora
tionum illud qd̄ Hiero. ad Paulinū ſcribēs aſ-
ſumit. Qd̄ medicorum eſt pmittunt medici. tra
ctant fabrilia fabri. accedit ad hec in ſacris litte-
ris aliud ſpeciale qd̄ nec expientia ⁊ ſenſu ɔſtāt
vt alie artes. nec poſſunt ab oculis circūuolutis
nube vitiorū facile dephendi. Excecauit enim
eos malicia eorū. Ait ſiq̄dem apoſtolus q̧ pro-
pter auariciam multi errauerūt a fide. ppterea
nō irrationabiliter idolorū ſeruitus ab eodez no-
minat̄. alij ppter ingratitudinem q̄ cum cogno-
uiſſent deum: nō ſicut deū glorificauerūt. in om
nem idolatrie impietatē (ſicut idē cōmemorat)
corruerunt. Porro Salomonem ad idola. Py
donem ad magicas artes ptraxit dira cupido.
Alios poſtremo miſera timiditas tota ex craſti
no pendens in obſeruatiōes ſupſtitioſiſſimas i-
piaſq; depulit. quemadmodū apud Lucanum
de filio pompei magni. ⁊ apud hiſtoricos d̄ plu
rimis notatum eſt. Ita fit vt recedens peccator
a deo. decliner in vanitates ⁊ inſanias falſas. et
ad eum q̄ pater eſt mendacij. tandem impudent̄
palamq; apoſtaſiando ſe cōuertat. Sic Saul a
dño derelictus phitoniſſam cui p̄us aduerſaba
tur conſuluit. ſic Ochozias deo iſrl̄ ſpreto miſit
ad cōſulendum deum acharon. Sic deniq; eos
omēs qui fide vel ope abſq; deo vero ſunt: vt a
deo falſo ludificent̄ neceſſe eſt. Hanc igitur ne-
phariam peſtiferam mortiferamq; inſaniaz fal
ſarum cū ſuis hereſibus abominationē plus ſo
lito noſtra etate cernentes inualuiſſe. ne forſan
chriſtianiſſimū regnū quod olim mōſtro caruit
⁊ deo ptegente carebit: inficere valeat tam hor
rēde impietatis ⁊ pniciosiſſime contagiōis mō-
ſtrum. Cupientes totis conatib⁹ obuiare. Mo
mores in ſup noſtre pfeſſionis. proq; legis zelo
ſucceſi paucos ad hanc rem articulos. damna
tionis cauterio (ne deinceps fallant incogniti)
notare decreuimus. rememorantes inter cetera
innumera dictum illud ſapiētiſſimi doctoris Au
guſtini de ſupſtitioſis obſeruatiōibus. Ex q̄ tali
bus credunt. aut ad eorū domū euntes. aut ſuis

domibus introducūt. aut interrogāt. ſciant ſe fidem xp̄ianam ⁊ baptiſmū ꝑuaricaſſe. ⁊ paganū ⁊ apoſtatā. i. retroabeuntē ⁊ dei inimicū. ⁊ iraȝ dei ꝯiter incurriſſe: niſi eccl'aſtica pnīa emendatus deo reconcilieꝛ. hec ille. Neqȝ tamē intētio nr̄a eſt in aliquo derogare quibuſcūqȝ licitis et veris traditionibus ſcientijs ⁊ artibus. ſed inſanos errores atqȝ ſacrilegos: inſipientiū ⁊ ferales ritus ꝓ q̄to fidem orthodoxā ⁊ religionem xp̄ianam ledūt. ꝯtamināt. inficiūt radicitus q̄ntum phas nobis eſt extirpare ſatagimus. ⁊ honorem ſuū ſincerū relinquere veritati.

Eſt autē primus articulus ꝙ ꝑ artes magicas ⁊ maleficia ⁊ inuocationes nepharias q̄rere familiaritates ⁊ amicitias ⁊ auxilia demonuȝ nō ſit idolatria. Error. Qm̄ demon aduerſarius ꝑtinax ⁊ implacabilis dei ⁊ hoīs iudicaꝛ. nec eſt honoris vel dominij cuiuſcūqȝ diuini vere ſeu ꝑticipatiue vl' aptitudinaliter ſuſceptiuus. vt alie creature rōnales n̄ damnate nec in ſigno ad placitū inſtituto. vt ſūt imagines ⁊ templa. deus in ip̄is adoraꝛ.

Scd̄s articulus ꝙ dare vel offerre vel ꝓmittere demonibus qualēcūqȝ rem vt adimpleāt deſideriū hoīs. aut in honorem eorū aliq̄d oſculari vel portare nō ſit idolatria. Error.

Tertius ꝙ inire pactū cū demonib⁹ tacitū vel exp̄ſſum non ſit idolatria vel ſpēs idolatrie vel apoſtaſie. Error. Et intendim⁹ eſſe pactum implicitum in omni obſeruatione ſupſtitioſa. cui⁹ effectus non debet a deo vel natura rationabiliter expectari.

Quartus ꝙ conari ꝑ artes magicas demōes in lapidibus annulis ſpeculis aut imaginib⁹ noīe eorū ꝯſecratis vel poti⁹ execratis includere cogere ⁊ artare vel eas velle viuificare. nō ſit idolatria. Error.

Quintus ꝙ licitum eſt vti magicis artibus vel alijs quibuſcūqȝ ſupſtitionibus a deo ⁊ eccl'a ꝓhibitis pro quocūqȝ bono fine. Error. quia ſm̄ apoſtolum non ſunt facienda mala vt bona eueniant.

Sextū ꝙ licitū ſit aut etiā ꝑmittenda maleficia maleficijs repellere. Error.

Septimus ꝙ aliq̄s cum aliquo poſſit diſpenſare in quocūqȝ caſu. vt talib⁹ licite vtaꝛ. Error.

Octauus ꝙ artes magice ⁊ ſil'es ſupſtitiones ⁊ earū obſ'uationes ſint ab eccl'a irrationabilit' ꝓhibite. Error.

Nonus ꝙ deus ꝑ artes magicas ⁊ maleficia inducaꝛ cōpellere demones ſuis inuocationibus obedire. Error.

Decimus ꝙ thurificationes ⁊ ſuffumigatōnes q̄ fiunt in taliū artium ⁊ maleficiorum exercitio ſint ad honorem dei ⁊ ei placeant. Error ⁊ blaſphemia. q̄m̄ de⁹ al's nō puniret vel ꝓhiberet.

Undecim⁹ ꝙ talib⁹ ⁊ tal'r' vti nō eſt ſacrificare ſeu immolare demonib⁹ ⁊ ex ꝯſequēti damnabiliter idolatrare. Error.

Duodecim⁹ ꝙ v'ba ſancta ⁊ orationes q̄dā deuote ⁊ ieiunia ⁊ balneationes ⁊ cōtinentia corporalis in'puris ⁊ alijs. ⁊ miſſarū celebratio. et alia op̄a de genere bonorū que fiūt ꝑ exercēdo hm̄oi artes excuſent eas a malo ⁊ nō potius accuſent. Error. nam ꝑ talia ſacre res. imo ip̄e de⁹ in eucariſtia demonibus temptaꝛ imo'ari. ⁊ h ꝓcurat demon. vel q2 vult in hoc honorari ſil'r altiſſimo. vel ad fraudes ſuas occultandas. vel vt ſimplices illaqueet facilius ⁊ damnabilius perdat.

Tredecimus ꝙ ſancti ꝓphete ⁊ alij ſancti ꝑ tales artes habuerūt ſuas ꝓphetias ⁊ miracl'a fecerunt. aut demones expulerunt. Error ⁊ blaſphemia.

Decimusq̄rtus ꝙ deus ꝑ ſe immediate vl' ꝑ bonos angelos talia maleficia ſanctis hoībus reuelauerit. Error ⁊ blaſphemia.

Quindecimus ꝙ poſſibile eſt ꝑ tales artes cogere liberū hoīs arbitriū ad voluntatē ſeu deſideriū alterius. Error. ⁊ hoc conari facere ē impium ⁊ nephariū.

Sedecim⁹ ꝙ ideo artes p̄fate bone ſunt ⁊ a deo ⁊ ꝙ eas licet obſeruare. q2 ꝑ eas quandoqȝ vel ſepe euenit. ſicut vtentes eis querunt. vel predicunt. vel quia bonum quandoqȝ ꝓuenit ex eis. Error.

Decimuſſeptimus ꝙ ꝑ tales artes demones veraciter coguntꝛ ⁊ compelluntꝛ. ⁊ non potius ita ſe cogi fingunt ad ſeducendos homies. Error.

Decimuſoctauus ꝙ ꝑ tales artes ⁊ ritus impios. ꝑ ſortilegia. ꝑ carminationes ⁊ inuocatiōes demonum. ꝑ quaſdam inuultuatiōes ⁊ alia maleficia nullus vnq̄ȝ effectus miniſterio demonū ſubſequaꝛ. Error. Nam talia quandoqȝ ꝑmittit deus contingere. vt patuit in magis Pharaonis ⁊ alibi pluries. vel quia vtentes ſeu conſulentes ꝓpter malam fidem ⁊ alia peccata nephāda dati ſunt in reprobum ſenſum. et demerētur ſic illudi.

Decimuſnonus ꝙ boni angeli includanꝛ in lapidibus ⁊ ꝯſecrent imagines vl' veſtimēta. aut alia faciant q̄ in iſtis artibus ꝑtinenꝛ. Error et blaſphemia.

Uiceſimus ꝙ ſanguis vpupe vl' edi vl' alteri⁹ animalis. vel ꝑgamenum v'gincū vel corū leonis ⁊ ſimilia habeant efficaciam ad cogēdos vl' repellendos demones miniſterio hm̄oi artium. Error.

Uiceſimuſprim⁹ ꝙ imagines de ere plūbo vel auro. vel de cera alba vel rubea vel alia mat'ia baptiſate exorciſate ⁊ conſecrate ſeu potius execrate ſm̄ p̄dictas artes ⁊ ſub certis diebus habeant v'tutes mirabiles. q̄ in libris taliū artium

recitant̄. Error in fide ⁊ phīa naturali ⁊ aſtronomia vera.

Uiceſimuſſecūdus ꝙ vti talib⁹ ⁊ fidez dare nō ſit idolatria ⁊ infidelitas. Error.

Uiceſimuſterti⁹ ꝙ aliqui demōes boni ſint. alij benigni. alij oīa ſcientes. alij nec ſaluati nec damnati. Error.

Uiceſimuſqr̄tus ꝙ ſuffumigationes q̄ fiunt in hmōi op̄ationibus ꝯuertunt̄ in ſpūs. aut ꝙ ſint debite eis. Error.

Uiceſimuſq̄ntus ꝙ vnus demon ſit rex orīētis ⁊ p̄ſertim ſuo merito. ⁊ alius occidētis. alius ſeptētrionis. alius meridiei. Error.

Uiceſimuſſext⁹ ꝙ intelligētia motrix celi influit in aīam rōnalem ſicut corpus celi influit ī corp⁹ humanū. Error.

Uiceſimuſſeptim⁹ ꝙ cogitatōes nr̄e intellectuales ⁊ volitiones nr̄e interiores immediate cauſent̄ a celo. ⁊ ꝙ ꝑ aliquā traditionē magicam tales poſſint ſciri. ⁊ ꝙ ꝑ illam de eis certitudinaliter iudicare ſit licitū. Error.

Uiceſimuſoctauus articulus ꝙ ꝑ q̄ſcūqꝫ artes magicas poſſimus deuenire ad viſionē diuine eſſentie vel ſanctorū ſpirituū. Error.

Acta ſunt hec ⁊ poſt maturā crebramqꝫ inter nos ⁊ deputatos noſtros examinationē: ꝯcluſa in noſtra congregatiōe generali Pariſi⁹ apd̄ ſanctū Mathurinū demane ſuꝑ hoc ſpecialit̄ celebrata. Anno dn̄i. M.ccc.xcviij. Die. xix. menſis ſeptembris. In cuius rei teſtimoniū ſigillum dicte facultatis p̄ſentibus litteris duximus apponendum.

Originale huius determinatiōis eſt ſigillatū magno ſigillo facultatis theologice Pariſius.

Sequunt̄ excerpta p̄ncipalium articulorum tractatus cuiuſdam contra errores fratris Johannis de monteſono ordinis p̄dicatorū Pariſius condemnatos.

Prefatio.

Poſtolicis ver
a
bis edocti. parati ſemꝑ ad ſatiſfactionem omni poſcenti nos rationem de ea que in nobis eſt fide. ad tuitionem eius quaꝫ ꝓfitemur orthodoxe. ⁊ vt rationabilis quorundam errorū condemnatio Pariſius nuꝑ facta ac iuſtificatio exorte ſuꝑ hoc cauſe ⁊ aduerſantium omniū quecūqꝫ iniuſta rationabili ſeqꝫ cōqueſtio oblocutio atqꝫ vexatio ſingulis innoteſcat. p̄ſentē tractatū ſub ap̄ice Petri ſedis et ſedentis in ea ſummi pontificis correctione duximus compilandū. In quo vniuerſis xp̄ifidelibus q̄ ip̄m lecturi vel audituri ſunt ſupplicam⁹ affectu. vt equo aīo puraqꝫ mētis acie ꝑſpiciāt vniūſa nobiſcū ⁊c̄. Ad honorē ſancte ⁊ indiuidue trinitatis cui⁹ fidei cām agim⁹. p̄ſntē tractatum aduerſus errores fr̄is Johis de mōteſono ordinis fratrū p̄dicatorū nuꝑ in ꝑiſienſi ſtudio condemnatos ex deliberatione vniuerſitatis ſtudij Pariſieñ. ⁊ ſpecialit̄ doctorū baccalariorū facultatis theologice compoſitū in tria capitula diſtinguemus. In p̄mo ad fundandum ꝓceſſum fratrū ꝯ dictū fratrē ꝑ dictam facultatē theologie. ac etiam ꝓceſſum inde ſecutum corā dn̄o ep̄o Pariſieñ. ad inſtantiā vniuerſitatis p̄dicte declarabit̄ qualiter ad dictos ep̄m et facultatē theologie ꝑtinet aſſertōes hereticas vel in fide erroneas ⁊ ꝯ aſſerentes eas Pariſi⁹ condemnare. In ſc̄do declarabit̄ ⁊ tam rōib⁹ q̄ꝫ autoritatib⁹ ſanctorū ⁊ doctoꝝ ꝓbabit̄ ꝙ aſſertiones dicti fratris ꝑ cedulā dicte facultatis dicto dn̄o ep̄o tradite. fuerūt rōnabilit̄ ꝯdēnate.

In tertio qꝛ mgr̄ ac ꝓcurator general̄ ⁊ nonnulli dicti ordinis fratres ꝯ dictum ep̄m et ſibi adherentes ad ſedem ap̄licam appellauerūt. int̄ memoratas dicti fratris aſſertiōes. vt p̄ſertur damnatas. aliq̄s ad ſancti Thome de aq̄no ꝑtinere doctrinā. quā aſſerūt ꝑ eccl̄iam approbatam ideo declarabit̄ doctrinaꝫ hmōi ſancti Thome non ſic approbatā eſſe. ꝙ ꝓpter eam oporteat añ dictam ꝯdemnationē aut dicti ep̄i ꝓceſſum aliqualiter impedire.

Capl̄m. j.

Circa primum principale eſt hec diuiſio p̄mittenda. Q̄ diffinitio circa ea que ſunt fidei. i. approbatio v̄itatis alicui⁹ tanq̄ꝫ catholice. vel reprobatio aut condemnatio oppoſite falſitatis tanq̄ꝫ heretice aut ī fide erronee pōt eſſe duplicit̄. Uno mō ſcholaſtice et doctrinalit̄. Alio mō autoritatiue ⁊ iudicialit̄. Et hic ſc̄ds modus eſt duplex ſ̄m ꝙ hec autoritas iudiciaria eſt tripta. Una ē ſimplicit̄ ſup̄ma. alia ē inferior ⁊ ſubordinata. Juxta hanc trimēbrē diuiſionē q̄ clara eſt ſunt tres ꝯcluſiones p̄ncipales declarande. ⁊ deinde ex eis q̄daꝫ alie ſubinferende. Prima erit de diffinitione iudiciali ⁊ autoritatiua ſup̄ma. Sc̄da de inferiori ⁊ ſubordinata. Tertia de doctriāli ⁊ ſcolaſtica. Et ip̄aꝝ ꝓbatio p̄ncipaliter fundabitur in iure diuino.

Prima igit̄ ꝯcluſio eſt. Ad ſanctā ſedē ap̄l̄icam ꝑtinet autoritate iudiciali ſup̄ma circa ea q̄ ſunt fidei iudicialit̄ diffinire. Et hec ꝓbat̄. qꝛ ad illi⁹ tanq̄ꝫ ad ſup̄mi iudicis autoritatē ꝑtinet in fide iudicialit̄ diffinire cui⁹ fides nunq̄ꝫ deficit. Sꝫ ſancte apoſtolice ſedis fides nunq̄ꝫ deficit. igit̄ ⁊c̄. maior eſt nota: ſed minor ꝓbatur. Quia de hac ſancta ſede in ꝑſona Petri ap̄l̄i ī ea p̄ſidentis dictū eſt. Petre rogaui ꝓ te vt nō deficiat fides